

Irena Kutyłowska

Puławy - Włostowice, woj. lubelskie

Informator Archeologiczny : badania 20, 230-231

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PROBOSZCZOWICE, gm. Stara Biała woj. płockie Stanowisko 2	patrz wczesne średniowiecze
PRZEMYSŁ ul. Fstrowskiego	patrz wczesne średniowiecze
PUCHÓWKA, gm. Wieliczka woj. suwalskie Stanowisko 9 i 10	patrz późne średniowiecze
PULAWY-WŁOSTOWICE woj. lubelskie	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej Katedra Archeologii w Lublinie

Badania prowadziła dr Irena Kutylowska. Finansował MKZ w Lublinie. Trzeci sezon badań. Nowożytny wodociąg.

Badania miały na celu uchwycenie basenu widocznego na planie Puław z 1706 r. Przestrzeń dolnego ogrodu między skarpa, a łączą wiślana przebadano 9 wykopami badawczymi. Natomiast w wykopie 10 zlokalizowanym na północ od osi pałacu odsłonięto narożnik jednego z dwóch basenów położonych w tej części dolnego ogrodu nie objętej planem z 1706 r.

Materiały uzyskane w trakcie badań pozwalają na poniższe stwierdzenia:

1. Ponieważ na całej przestrzeni dolnego ogrodu, między skarpa a łączą wiślana, całec występuje na głębokości 0,4 - 0,8 m - należy wykluczyć całkowicie możliwość, że basen umieszczony na planie z 1706 r. był studnią gruntową.
2. W stropie calca wystąpiły zabytki pradziejowe, w tym duża ilość krzemieni i ceramiki kultury amfor kulistych.
3. Uchwycono wodociąg doprowadzający wodę z górnego ogrodu do półkolistego basenu poniżej pałacu, wykonany z rur ołowianych i ułożony na dwóch warstwach cegieł. W zasięgu basenu znajdowały się elementy metalowe prawdopodobnie fontanny oraz rury drewniane, którymi odprowadzano wodę do łąchy.
4. W wykopach nr 8 i 9 uchwycono mur ceglany, którego łuk wyznacza zasięg koła umieszczonego na planie z 1706 r. i półkola basenu widocznego na planach z lat 1760-1775.
5. W obrębie koła wyznaczonego łukiem tego muru drewniane rury były przynajmniej dwukrotnie wymieniane. Przebieg starszego układu rur wiąże się z budową muru, ponieważ dla ich przeprowadzenia w murze wykonany był sklepiony łukiem przepust. Po zniszczeniu tegoż łuku rury wymieniono i przesunięto ich trasę ku północy, a mur na nowej trasie rur, na odcinku długości około 2 m, po prostu rozebrano.
6. Zły stan zachowania rur /silnie spróchniałe - trasę ich miejscami wyznaczał tylko układ żelaznych obręczy używanych do ich łączenia/ oraz zlasowane, kruszące się cegły potwierdzają przekazy ikonograficzne, że urządzenia te nie funkcjonowały co najmniej od końca XVIII w.
7. Ponieważ przebudowa basenu u podnóża pałacu według zachowanych planów i przekazów miała miejsce w latach trzydziestych XVIII wieku, należy wzniesienia odsłoniętego murka odnieść do czasów Tylmana z Gameraen.
8. W wykopie nr 10 odsłonięto północno-wschodni narożnik wschodniego basenu, umieszczonego na planach z lat 1760-1775 z zachowaną profilowaną cembrowiną kamienną i ceglany dnem.
9. Analogiczne wymiary cegły użytej w kolistym murze z wykopu nr 8 i 9, w basenie z wykopu nr 10 oraz pod rurami ołowianymi na trasie wodociągu pozwalają na obecnym etapie badań wnioskować, że całość układu basenów w dolnym ogrodzie była zaprojektowana w czasach Tylmana z Gameraen.

Rozszerzenie zakresu badań archeologicznych w puławskim parku poszerzyłoby skromne dane przedstawione na planie z 1706 r. o rozplanowaniu ogrodu i funkcjonujących w nim urządzeniach wodnych w końcu XVII wieku.

Dokumentację przekazano do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.

RACIBÓRZ woj. katowickie Zamek na Ostrogu	patrz późne średniowiecze
RZESZÓW Zamek	patrz późne średniowiecze
SANDOMIERZ Pl. Poniatowskiego 1 woj. tarnobrzeskie	Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Tarnobrzegu

Badania prowadziła mgr Ewa Garbacz przy współudziale mgr. inż. Jerzego Zuba. Finansował Urząd Miasta w Sandomierzu. Pierwszy sezon badań. Kamienica mieszczkańska z XIV-XVI w.

Badania archeologiczne podjęto w związku z planowanymi pracami remontowo-adaptacyjnymi budynku przeznaczonego na siedzibę BWA w Sandomierzu. Jest to kamienica wolnostojąca, zlokalizowana w pobliżu południowo-zachodniego narożnika Rynku. Od strony południowej oddzielona była płytkim wąwozem od kościoła św. Marii Magdaleny /obecnie współczesna zabudowa/, natomiast od wschodu zwrócona była pierwotna fasada frontowa w kierunku byłej ul. Krakowskiej /Zamkowej/.

Badania mają na celu rozpoznanie nawarstwień kulturowych i użytkowych terenu przylegającego do kamienicy, uchwycenie przebiegu ul. Krakowskiej /obecnie nieistniejącej/, stanowiącej w strukturze komunikacyjnej średniowiecznego Sandomierza odcinek głównego traktu przechodzącego przez miasto z północy na południe, a także odsłonięcie ewentualnych relikwów związanych z kolejnymi fazami przebudowy kamienicy.

Założono trzy wykopy o łącznej powierzchni 38,5 m². Wykopy I/86 i II/86 usytuowano prostopadle do południowej elewacji budynku. Ich północne profile przebiegają wzdłuż odcinka lica muru i skarpy południowo-wschodniej. W wykopie I/86 na głębokości 60 cm natrafiono na podmurówkę z cegły oraz wtórnie użytego słupa bramnego /kontynuacja w wykopie II/. Są to pozostałości wznoszonych w latach 1842-1845 drewnianych budynków gospodarczych.

W wykopie II/86 odsłonięto na głębokości około 1 m od poziomu współczesnego gruntu mur fundamentowy. Odkryte lico pokrywa się z zachodnim profilem wykopu. Z murem tym wiąże się warstwa gruzu, w jej wypełnisku odkryto dwa pochówki szkieletowe, natomiast na poziomie dolnej partii fundamentu, ograniczający tę warstwę murek ułożony z cegły gotyckiej bez zaprawy. Obiekty te od strony kamienicy zostały zniszczone przez współczesny wykop szerokości około 1 m od elewacji, związany z prowadzonymi tu wcześniej pracami górniczymi /podbijanie fundamentów/, stąd też stwierdzenie relacji między nimi a budynkiem jest niemożliwe.

Wykop III/86 usytuowany został przy wschodniej elewacji kamienicy. Stwierdzono tu współczesne nawarstwienie /warstwy papy, bruk ściekowy, dół śmietnikowy/ oraz dwie warstwy budowlane. W jednej z nich /młodszej/ na głębokości około 3 m znaleziono monetę - 3 grosze z czasów Księstwa Warszawskiego.

W żadnym z wykopów nie osiągnięto poziomu calca. Prace przerwano ze względu na pogarszające się warunki atmosferyczne i konieczność zabezpieczenia wykopów przed zimą.

Pozyskano około 1700 zabytków - fragmentów ceramiki, szkła, kafli i przedmiotów metalowych, datowanych na okres od XV do XIX w.

Badania będą kontynuowane.